Prof. dr hab. Ewa Czerniawska
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, dnia 20 czerwca 2022r.

Recenzja osiągnięcia naukowego oraz całokształtu dorobku dr Anny Oleszkiewicz w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia

1. Charakterystyka formalna aktywności naukowej

Dr Anna Oleszkiewicz jest bardzo młodą badaczką: ukończyła studia magisterskie z psychologii w roku 2012, ponadto uzyskała licencjat z socjologii w roku 2010 oraz magisterium z socjologii w roku 2012 na Uniwersytecie Wrocławskim. W roku 2016 uzyskała doktorat z psychologii na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych tej samej uczelni, na podstawie rozprawy „*Wnioskowanie o sprawczości i wspólnotowości a zaufanie interpersonalne w relacjach zawodowych*", przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Kingi Lachowicz-Tabaczek, prof. UWr. Od 2016 roku jest zatrudniona w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego początkowo jako asystent, od 2018 jako adiunkt. Od października 2016 jest także współpracownikiem naukowym (*post-doc*) w Klinice Badań nad Węchem i Smakiem, w Szkole Medycznej im. Carla Gustava Carusa na Uniwersytecie Technicznym w Dreźnie.

Po doktoracie była autorką lub współautorką 69 publikacji w czasopismach z listy A lub B MNiSW, jednej publikacji książkowej w języku polskim oraz jednego rozdziału w monografii międzynarodowej; przed doktoratem 9 z listy A lub B MNiSW. Wygłosiła 4 zaproszone wykłady na konferencjach. Była autorką lub współautorką 21 wystąpień na konferencjach międzynarodowych oraz 1 na konferencji krajowej. Przed doktoratem było to, odpowiednio, 11 na konferencjach międzynarodowych i 7 na krajowych. Kierowała lub kieruje 8 grantami, w tym 6 uzyskanymi z NCN, w trzech była głównym wykonawcą.

Otrzymała ważne nagrody, jak: nagroda 30 Kreatywnych Wrocławia (2021), Międzynarodowa Nagroda Margo Wilson za najlepszy artykuł naukowy opublikowany w czasopiśmie „*Evolution and Human Behavior*", przyznana przez *Human Behavior and Evolution Society* (2020), Międzynarodowa nagroda za osiągnięcia naukowe Sekcji Badań nad Węchem i Smakiem Niemieckiego Towarzystwa Otorynolaryngologicznego (2018), nagroda im. Piotra Jaśkowskiego za publikacje naukowe w roku 2018 oraz nagrody Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia naukowe w latach 2019 i 2020 oraz za osiągnięcia organizacyjne w roku 2018. Uzyskała liczne stypendia, w tym: Stypendium

szkoleniowe Erasmus, START, MNiSW dla wybitnych młodych naukowców w latach 2018-2021.

Zgodnie z danymi zawartymi w dokumentacji, sumaryczny *impact factor* wynosi 195,237 (180,624 po uzyskaniu stopnia doktora); liczba cytowań według bazy Google Scholar1596, Scopus 951 (831 bez autocytowań), Web of Science 849 (738 bez autocytowań); indeks Hirscha według bazy Google Scholar 19; Scopus 16;Web of Science 15. Liczba punktów MNiSW po uzyskaniu doktoratu = 5415; przed doktoratem – 247.

Powyższe dane wskazują na szybkie postępy naukowe oraz dużą aktywność badawczą i publikacyjną w obiegu międzynarodowym.

2. Ocena osiągnięcia naukowego zgodnie z art. 219 ust 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2020 r. poz. 85 z późn. zm.)

Dr Anna Oleszkiewicz wskazała jako osiągnięcie naukowe cykl ośmiu publikacji zamieszczonych w czasopismach z listy A, zatytułowany „Rola deficytów wzrokowych i słuchowych w kształtowaniu relacji społecznych człowieka", podzielony na dwie grupy po 4 publikacje każda: (1) Rola deficytów wzrokowych i słuchowych w budowaniu przekonań o ludziach i świecie społecznym; (2) Rola nienaruszonych zmysłów w budowaniu relacji społecznych osób Niewidomych i Głuchych. Habilitantka jest samodzielną autorką jednego artykułu, w pozostałych, zgodnie z oświadczeniami zamieszczonymi w dokumentacji, pełniła wiodącą rolę merytoryczną.

Teza na temat lepszego funkcjonowania w obrębie nieuszkodzonych zmysłów u osób z niesprawnością któregoś ze zmysłów, głównie wzroku i słuchu, jest bardzo powszechnie akceptowana. Pojawia się tak w publikacjach naukowych, jak i przekazach anegdotycznych, np. opisujących przypadki osób niewidomych, kompensujących brak wzroku lepszym funkcjonowaniem innych zmysłów. Pogląd, że brak jednego ze zmysłów przyczynia się do częstszego i bardziej skutecznego wykorzystywania pozostałych wynika z kilku przesłanek. Niepełnosprawność wymusza częstsze pobieranie informacji nieuszkodzonymi zmysłami. W konsekwencji te ostatnie podlegają intensywniejszemu treningowi, co podwyższa ich sprawność. Przesłanek wspierających ten pogląd dostarczają także badania Habilitantki, nie ujęte w osiągnięciu naukowym, dotyczące węchu (konkretnie treningu węchowego oraz międzykulturowego zróżnicowania wrażliwości węchowej). Z drugiej strony, metaanaliza osiągnięć węchowych osób Niewidomych nie wykazała istotnie lepszego ich funkcjonowania w porównaniu do osób widzących (Sorokowska, Sorokowski, Karwowski, Larsson i Hummel, 2019). Być może jest to skutkiem wysokiego poziomu rozwoju zmysłu węchu, nie pozostawiającego szerokiego marginesu dla usprawnienia. Równie prawdopodobna jest hipoteza, że badania z wykorzystaniem testów nie ujawniają przewagi osób Niewidomych, która faktycznie występuje, ale w odniesieniu do zapachów spotykanych w codziennym życiu. Trafność powyższego poglądu u osób Niewidomych i Głuchych, w odniesieniu do wykorzystywania innych zmysłów w budowaniu wiedzy o innych ludziach oraz relacji społecznych uczyniła przedmiotem systematycznych badań dr Oleszkiewicz. Jest to zamysł

nowatorski, gdyż większość wcześniejszych badań dotyczyła poznawania materialnego świata zewnętrznego.

Poniżej zwięźle omawiam i oceniam publikacje wchodzące w skład osiągnięcia, w układzie przyjętym przez Habilitantkę.

W pierwszej publikacji (Oleszkiewicz, Pisanski, Lachowicz-Tabaczek i Sorokowska, 2016) zaprezentowane zostało badania nad wykorzystywaniem częstotliwości podstawowej głosu ludzkiego mówcy dla przypisywania mu sprawczości i wiarygodności przez osoby Niewidome od urodzenia i widzące. Okazało się, że obie grupy w niewielkim stopniu różnią się pod tym względem: przypisywały głosom o obniżonej częstotliwości wyższą sprawczość i wiarygodność; głosom o podwyższonej częstotliwości – większą wspólnotowość, jednak działo się tak tylko w przypadku głosów kobiecych. Jedyna różnica między osobami Niewidomymi i widzącymi odnosiła się do oceny wiarygodności głosów kobiecych, silniejszy związek odnotowano u osób widzących. Można zatem stwierdzić, że brak wzroku nie stanowi przeszkody w wykorzystywaniu informacji słuchowej do oceny niektórych cech funkcjonowania społecznego, ale także w niewielkim stopniu daje przewagę osobom Niewidomym.

W drugim badaniu (Oleszkiewicz, Pisanski i Sorokowska, 2017) wykazano, że osoby Niewidome cechuje podobny poziom zaufania społecznego co osoby widzące, niezależnie od tego, czy były to osoby niewidome od urodzenia lub od wczesnego dzieciństwa, czy też utraciły wzrok w późniejszym czasie.

W kolejnym badaniu (Oleszkiewicz, 2021) Habilitantka zajęła się następującym pytaniem: czy osoby Niewidome i Głuche ujawniają podobny poziom zaufania interpersonalnego oraz podobnie postrzegają bilans własnej wymiany społecznej, z uwzględnieniem porównania do osób widzących i słyszących. W tym badaniu na szczególne podkreślenie zasługuje warstwa metodologiczna oraz stosunkowo wysoka liczebność badanych grup. Habilitantka bardzo trafnie dobrała grupy badane oraz techniki badawcze. Najważniejsze wnioski płynące z tego badania są następujące: osoby Niewidome deklarowały wyższy poziom zaufania niż osoby widzące i Głuche; osoby Głuche oceniały bilans własnej wymiany społecznej jako mniej korzystny niż uczestnicy z wszystkich pozostałych grup. Oznacza to, że niepełnosprawność wzrokowa w mniejszym stopniu utrudnia funkcjonowanie społeczne niż niepełnosprawność słuchowa.

Również wymianie społecznej, ale z zastosowaniem metody eksperymentalnej (gra Dyktator), została poświęcona ostatnia w pierwszej części cyklu publikacja (Oleszkiewicz i Kupczy, 2020). Także w tych badaniach wzięły udział cztery grupy – Niewidomi, Głusi, widzący, słyszący. Habilitantka postawiła hipotezę, że wystąpi efekt solidarności – wyższe deklarowane kwoty dla osób Niewidomych w grupie Niewidomych i widzących. Druga hipoteza zakładała, że osoby Głuche będą skłonne do niższych ofert niż osoby słyszące. Trzecia hipoteza zakładała, że większe sumy będą deklarowane dla osób z niepełnosprawnością. Wyniki pokazały, że niepełnosprawność wiąże się z przekazywanie niższej kwoty niezależnie od statusu odbiorcy, przy czym najwyraźniej zarysowała się ta

zależność w przypadku osób, które utraciły wzrok lub słuch wcześnie w rozwoju. Można więc stwierdzić, że niepełnosprawność nie przyczynia się do wzrostu solidarności w zakresie wymiany pieniężnej w sytuacjach eksperymentalnych.

Podsumowując ocenę tej części osiągnięcia należy wskazać, że uzyskane wyniki ukazują raczej podobieństw niż różnic w zakresie przypisywania cech na podstawie przesłanek głosowych u osób Niewidomych i widzących. Niepełnosprawność w zakresie słuchu w większym stopniu utrudnia budowanie pozytywnych relacji społecznych, czego dowodem może być niższy poziom zaufania społecznego oraz niższa ocena bilansu wymiany społecznej. Chociaż osoby Niewidome wyżej niż Głuche oceniają uczciwość innych ludzi oraz przejawiają wyższy poziom zaufania społecznego, nie ujawniają silniejszej skłonności do dzielenia się zasobami pieniężnymi, przynajmniej w sytuacji eksperymentalnej. Ogólnie, relacje społeczne osób Niewidomych można uznać za bardziej pozytywne niż osób Głuchych. Lektura kolejnych publikacji Habilitantki ukazuje ich logiczne powiązanie oraz dążenie do coraz głębszego i bardziej szczegółowego poznania znaczenia deficytów wzrokowych i słuchowych w budowaniu przekonań na temat innych ludzi oraz relacji społecznych. Zbiór powyższych czterech publikacji oceniam jako spójny i dowodzący wysokich kompetencji naukowych oraz dociekliwości i umiejętności formułowania ważnych pytań przez Habilitantkę.

Druga grupa publikacji koncentruje się na roli nienaruszonych zmysłów, przede wszystkim węchu, w budowaniu relacji społecznych osób Niewidomych i Głuchych. Dr Oleszkiewicz, w wielu miejscach tak Autoreferatu, jak i w publikacjach, słusznie zwraca uwagę, że dane wzrokowe dominują w spostrzeganiu społecznym. Jak jednak pokazały badania zamieszczone w pierwszej grupie osiągnięcia naukowego, brak wzroku może mieć mniej negatywne konsekwencje dla funkcjonowania społecznego niż brak słuchu, co jest stwierdzeniem ciekawym i niosącym konsekwencje dla oddziaływań wychowawczych.

W pierwszej publikacji (Oleszkiewicz, Idziak i Rokosz, 2021) zaprezentowano badanie, w którym udział wzięły osoby Głuche oraz słyszące. Uczestnicy szacowali znaczenie wzroku, węchu i dotyku dla oceny nieznajomej osoby tej samej i przeciwnej płci. Stwierdzono, że osoby Głuche przypisywały mniejsze znaczenie informacji wzrokowej i węchowej w porównaniu do osób słyszących. Dotyk okazał się równie ważny dla oceny osób przeciwnej płci dla osób Głuchych i słyszących, natomiast ważniejszy dla osób Głuchych w przypadku osób tej samej płci. Można więc wnioskować o częściowej jedynie kompensacji braku słuchu przez nienaruszone zmysły przy ocenianiu innych ludzi.

W kolejnym badaniu (Stefańczyk i Oleszkiewicz, 2020) testowano hipotezę zakładającą wyższą wrażliwość na obrzydzenie zapachem ciała u osób Niewidomych i Głuchych niż u osób o prawidłowo funkcjonujących zmysłach, która to wrażliwość miałaby być dodatkowo silniejsza dla zapachów ciał innych ludzi niż zapachu własnego ciała. Po pierwsze, stwierdzono, że rzeczywiście zapachy innych ludzi wywoływały silniejsze obrzydzenie niż zapach własnego ciała we wszystkich grupach. Po drugie, osoby Niewidome i Głuche oceniały zapach własnego ciała jako bardziej obrzydliwy niż osoby z grup kontrolnych. Te

wyniki ponownie pokazują jedynie częściową kompensację braku wzroku lub słuchu przez węch, pomimo deklarowanego przez osoby z niepełnosprawnościami dużego znaczenia zmysłu węchu dla wnioskowania o różnych cechach innych ludzi.

W następnym badaniu (Sorokowska i Oleszkiewicz, 2019) wzięły udział osoby Niewidome od urodzenia, ociemniałe i widzące, które wąchały próbki zapachów innych osób i miały za zadanie wskazać płeć dawcy, jego poziom neurotyzmu i dominacji. Ponadto proszone były o ocenę samego zapachu z uwagi na intensywność, przyjemność i znajomość. Nie stwierdzono żadnych różnic pomiędzy grupami w ocenach. Co więcej, oceny dawcy były trafne jedynie na poziomie losowym. Oznacza to, że nie wykazano efektów kompensacyjnych. Warto jednak zwrócić uwagę, że w tym badaniu brała udział niewielka liczba osób (odpowiednio: 19; 9 i 13), co mogło wpłynąć na uzyskane rezultaty.

W ostatniej publikacji z tej grupy (Sorokowska, Janczak, Ferdenzi, Baldovini i Oleszkiewicz, 2021) opisano badanie, w którym sprawdzano, czy anosmia dotycząca HMHA (jeden z lotnych kwasów tłuszczowych wydzielany przez ludzkie ciało) ma znaczenie dla funkcjonowania społecznego osób Niewidomych, konkretnie dla wrażliwości społecznej i emocjonalnej oraz wycofania społecznego. Wyniki pokazały, że anosmia na HMHA nie wpływa na poczucie samotności. Nie zaskakuje przy tym, że osoby Niewidome przejawiały ogólnie wyższy poziom samotności. Ważny rezultat dotyczy braku znaczenia wrażliwości na HMHA dla, przynajmniej niektórych, aspektów funkcjonowania społecznego. Ponownie można wnioskować, że nie udało się wykazać kompensacyjnej roli węchu u osób Niewidomych.

Podsumowując ocenę tej części osiągnięcia należy wskazać, że uzyskane przez Habilitantkę wyniki wskazują na brak lub bardzo słabe efekty kompensacyjne dla funkcjonowania społecznego nienaruszonych zmysłów u osób Niewidomych i Głuchych. Dotyczy to także węchu. Uzyskane wyniki pokazują, że osoby Niewidome i Głuche mają bardziej podobne niż odmienne osiągnięcia co osoby widzące i słyszące w zakresie ocen innych ludzi na podstawie zapachu ciała. Równocześnie osoby z niepełnosprawnościami deklarują, że bodźce węchowe są dla nich ważne i trafnie używają ich np. do oceny stanu emocjonalnego innych osób. Taka niespójność rodzi pytania, które stanowią impuls dla dalszych poszukiwań. Lektura tej grupy publikacji Habilitantki potwierdza jej orientację w ważnych zagadnieniach z różnych obszarów psychologii oraz dociekliwość. Tę grupę publikacji oceniam jako spójną i dowodzący kompetencji naukowych oraz umiejętności formułowania ważnych pytań i właściwego planowania postępowania empirycznego przez Habilitantkę.

Lektura publikacji dr Anny Oleszkiewicz dowodzi bardzo dobrego opanowania warsztatu metodologicznego, starannego doboru grup badanych, dbałości o szczegóły, mogące wpłynąć na rezultaty, stosowania różnych metod badawczych (kwestionariusze, eksperymenty laboratoryjne), prowadzenia zróżnicowanych analiz danych oraz ostrożności w formułowaniu wniosków. Habilitantka umiejętnie łączy dane z różnych obszarów psychologii dla formułowania pytań i hipotez oraz dyskusji wyników. Jej badania mają często charakter eksploracyjny, co stanowi o ich nowatorstwie. Habilitantka nie boi się podejmować

wyzwania, jakim jest badanie zjawisk dotąd pozostających na marginesie zainteresowań naukowych. Dobrze rozpoznaje luki w wiedzy i dąży do ich wypełnienia. Stosowane procedury badawcze, chociaż mają w pewnej mierze charakter modyfikacji wcześniejszych badań z literatury światowej, zawierają także nowe elementy. Fakt publikacji tekstów w wiodących, wysoko-punktowanych czasopismach jest także świadectwem ich jakości. Równocześnie muszę zwrócić uwagę na to, że część publikacji ujętych w osiągnięciu naukowym ma charakter *brief report* czy *short communication*, a jeśli nawet są to pełnotekstowe artykuły, w warstwie rozważań teoretycznych są stosunkowo mało rozbudowane. U badacza na tym etapie rozwoju naukowego można i należy oczekiwać bardziej złożonej refleksji teoretycznej i rozleglejszych syntez.

Pomimo zasygnalizowanych kwestii dyskusyjnych, ogólna ocena cyklu publikacji wskazanych jako osiągnięcie naukowe jest pozytywna. Publikacje rozszerzają dotychczasową wiedzę na temat budowania przekonań na temat innych ludzi oraz relacji społecznych w specyficznych grupach osób z niepełnosprawnością, Niewidomych i Głuchych. Pozwalają ponadto na formułowanie kierunków dalszych badań.

3. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Na pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze składa się autorstwo lub współautorstwo 70 publikacji (w tym 9 przed doktoratem). Z uwagi na dużą liczbę prac i ich różnorodność nie jest możliwe szczegółowe omówienie wszystkich. Ograniczam się do wskazania obszarów poszukiwań badawczych i ich syntetycznego podsumowania. Można podzielić osiągnięcia na kilka grup tematycznych. Należy przy tym zwrócić uwagę, że Habilitantka w większości przypadków łączy w jednym badaniu różne obszary i zagadnienia, np. niepełnosprawność i relacje społeczne, węch i różnice międzykulturowe, stąd nie jest możliwy jednoznaczny podział na kategorie.

Pierwsza, najliczniejsza, grupa obejmuje 30 artykułów reprezentujących problematykę zmysłu węchu (oczywiście nie uwzględniam w tym miejscu publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego). Nie można zakładać, że dzięki węchowi człowiek pobiera znaczącą ilość danych ze świata zewnętrznego. Bez wątpienia głównymi kanałami są wzrok i słuch. Jednak węch, bardzo stary ewolucyjnie zmysł, ma znaczenia dla wykrywania zagrożeń w środowisku, a także dla przeżywanych stanów emocjonalnych. W tym kontekście wyniki badań dr Oleszkiewicz nad związkami między sprawnością funkcji węchowych i dobrostanem są szczególnie ważne (Oleszkiewicz, Kunkel, Larsson, Hummel, 2020). Na uwagę zasługują także publikacje opisujące metodologiczne aspekty testowania zmysłu węchu, w tym, zakrojone na szeroką skalę, prace walidacyjne narzędzi do badania węchu (Oleszkiewicz, Alizadeh, Altundag, Chen, Corrai, Fanari, Farhdi, Gupta, Habel, Hudson, Hughes, Joshi, Kamrava, Luckett, Mahmut, Masala, Mori, Pellegrino, Piras, Resler, Rivas-Castro, Saluja, Sharma, Shimmura, Soler, Stefańczyk, Sun, Thaploo, Wei, Yan, Hummel, 2020; Oleszkiewicz, Schriever, Croy, Hähner, Hummel, 2019) oraz dotyczące treningu funkcji węchowych (np. Liu, Pellegrino, Sabha, Altundag, Damm, Poletti, Croy, Hähner, Oleszkiewicz, Cuevas, Hummel, 2020; Liu, Sabha, Damm, Philpott, Oleszkiewicz, Hähner,

Hummel, 2021; Oleszkiewicz, Bottesi, Pieniak, Fujita, Krasteva, Nelles, Hummel, 2021). Istotna jest różnorodność podejmowanych tematów szczegółowych oraz wykorzystywanie wielu odmiennych metod badawczych. Publikacje zostały zamieszczone w wiodących międzynarodowych czasopismach. Przegląd tych prac wskazuje, że prowadzone przez nią badania nie tylko potwierdzają wcześniejsze ustalenia na temat funkcji węchowych człowieka, ale przede wszystkim wnoszą nowe dane do dotychczasowej wiedzy, a także otwierają nowe drogi poszukiwań. Szczególnie ważne i ciekawe są następujące stwierdzenia: (1) uzyskane rezultaty pokazują zróżnicowanie międzykulturowe w zakresie wrażliwości węchowej, co jest rezultatem nowatorskim; (2) dostarczają nowych norm dla bardzo często stosowanego testu *Sniffin' Sticks*, co przyczynia się do rozszerzenia jego możliwości diagnostycznych; (3) wskazują na nowe, lepsze możliwości testowania za pomocą bodźców wielocząsteczkowych (Oleszkiewicz, Pellegrino, Pusch, Margot, Hummel, 2017); (4) rzucają nowe światło na związki między sprawnością węchu i dobrostanem, w tym na jeden z mechanizmów warunkujących ten związek, drogę retronosową. Prace te (a nawet jedynie ich mała część) mogłyby z powodzeniem zostać przedstawione jako osiągnięcie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Druga grupa obejmuje badania dotyczące różnych aspektów doboru/oceny partnerów i obejmuje 11 publikacji, w tym część dotyczy różnic międzykulturowych w tym zakresie (np. Conroy-Beam, Buss, Asao, Sorokowska, Sorokowski, Aavik, Oleszkiewicz, ..., Zupančič, 2019), ocen atrakcyjności męskich twarzy przez kobiety po wcześniejszej ekspozycji na syntetyczne feromony (Oleszkiewicz, Suhle, Haehner, Croy, 2021) czy upodobniania się preferencji smakowych i zapachowych u długoletnich partnerów (Groyecka, Sorokowska, Oleszkiewicz, Hummel, Lysenko, Sorokowski, 2018) .

Różnice międzykulturowych są przedmiotem 8 publikacji, w tym takich, które dotyczą postrzegania starości w różnych kulturach (Frąckowiak, Groyecka-Bernard, Oleszkiewicz, Butovskaya, Żelaźniewicz, Sorokowski, 2020; Sorokowski, Oleszkiewicz, Löckenhoff, Kowal, Frąckowiak, Małecki, w druku) czy subiektywnego poczucia szczęścia (Frąckowiak, Oleszkiewicz, Butovskaya, Groyeckaa, Sorokowski, 2020).

Kolejna grupa poświęcona jest badaniom nad relacjami człowiek-komputer oraz mediom społecznościowym i obejmuje 8 publikacji. Tematyka jest bardzo aktualna, a szczegółowe analizowane zjawiska to: przyczyny korzystania z Facebooka (Kowal, Sorokowski, Sorokowska, Dobrowolska, Pisanski, Oleszkiewicz, ... Zupančič, 2020), charakterystyka osób dopuszczających się hejtu w sieci (Sorokowski, Kowal, Zdybek, Oleszkiewicz, 2020), charakterystyka osób robiących sobie selfie i umieszczających je w sieci (Sorokowska, Oleszkiewicz, Frackowiak, Pisanski, Chmiel, Sorokowski, 2016) czy charakterystyka osób używających emotikony (Oleszkiewicz, Karwowski, Pisanski, Sorokowski, Sobrado, Sorokowska, 2017).

Ponadto w dorobku Habilitantki znajdują się publikacje dotyczące innych aspektów funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami niż uwzględnione w osiągnięciu naukowym (5 publikacji), dzielenia się w sytuacjach społecznych (3 publikacje), roli głosu w

postrzeganiu społecznym (3 publikacje), relacji ludzi ze zwierzętami dzięki literaturze pięknej (1 publikacja), stosunków społecznych w pracy zawodowej (2 publikacje).

Podsumowując tę część recenzji należy wskazać, że dr Anna Oleszkiewicz jest dojrzałą badaczką, która potrafi skutecznie współpracować z wieloma różnymi zespołami badawczymi. Duże zróżnicowanie podejmowanych zagadnień może budzić obawy o poziom merytoryczny poszukiwań. Jednak są one bezpodstawne, czego dowodzą uzyskiwane wyniki oraz jakość publikacji.

4. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego, organizacyjnego i współpracy międzynarodowej

Na podstawie przedstawionych przez dr Annę Oleszkiewicz danych, jej dorobek dydaktyczny, popularyzatorski, organizacyjny oraz współpracę międzynarodową można ocenić pozytywnie. Nie wszystkie dane znalazły się w dokumentacji, np. brak informacji o liczbie wypromowanych magistrów. Niemniej ten aspekt ma mniejsze znaczenie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, zatem dostępne dane pozwalają na sformułowanie oceny.

Habilitantka prowadziła i prowadzi zajęcia dydaktyczne w języku polskim z zakresu psychologii społecznej, psychometrii, technologii informacyjnych, seminarium magisterskie oraz *Contemporary trends In psychology, Interpersonal trust In swork relations, A practical introduction to scientific writing* w języku angielskim. Prowadziła różne zajęcia dydaktyczne w ramach pracy w Dreźnie, jak również sprawowała opiekę nad 16 magistrantami. Była/jest tam także promotorem pomocniczym w czterech przewodach doktorskich.

Bierze czynny udział w popularyzacji nauki, uczestnicząc w wydarzeniach medialnych, udzielając wywiadów prasie i telewizji krajowej oraz międzynarodowej, współpracując z sektorem gospodarczym (m.in. Sony, TAKASAGO, The Smell and Taste Lab).

Jest członkinią kilku organizacji i towarzystw naukowych: *European Chemosensory Research Organization, International Society for Human Ethology, Association for Chemoreception sciences, Association for Psychological Science, European Federation for Psychology Students' Association, Cross-Cultural Research Group, Global Consortium for Chemosensory Research.* Odbyła w zagranicznych ośrodkach naukowych lub akademickich liczne staże badawcze, wyjazdy studyjne oraz prowadziła badania terenowe. Organizowała warsztaty w trakcie konferencji i szkół letnich za granicą oraz w Polsce. Była członkiem komitetu organizacyjnego kilku konferencji, zarówno przed, jak i po uzyskaniu stopnia doktora. Recenzowała publikacje dla wielu czasopism, głównie z listy A MNiSW. Współpracuje z licznymi badaczami z różnych krajów, była zapraszana do wygłaszania wykładów na wielu wiodących uczelniach.

Podsumowując tę część recenzji pragnę podkreślić zróżnicowaną i intensywną aktywność krajową i międzynarodową dr Anny Oleszkiewicz w różnych obszarach. Jako szczególnie

wartościowe oceniam popularyzację nauki oraz implementację osiągnięć naukowych do praktyki gospodarczej.

5. Wnioski końcowe

Ocena osiągnięcia naukowego, pozostałego dorobku naukowo-badawczego, aktywności dydaktycznej, popularyzatorskiej, organizacyjnej i współpracy międzynarodowej dr Anny Oleszkiewicz jest pozytywna. Jest ona aktywnym, rozpoznawalnym uczestnikiem międzynarodowego życia naukowego, autorką i współautorką licznych badań, i powstających dzięki nim publikacji, głównie w czasopismach z listy A MNiSW. Prace te są często cytowane i stanowią impuls dla dalszych poszukiwań. Habilitantka umiejętnie łączy swoją wiedzę z zakresu psychologii społecznej (w tym obszarze uzyskała stopień doktora), psychologii węchu (rozwijanej w pracy w Dreźnie) oraz badań nad osobami z niepełno sprawnościami (*disability studies*). W mojej opinii, najważniejszy wkład dr Oleszkiewicz do wiedzy psychologicznej, wynikający z publikacji ujętych w osiągnięciu naukowym, polega na wykazaniu, że osoby Niewidome i Głuche w większym stopniu są podobne do osób o nienaruszonych zmysłach w zakresie wybranych aspektów funkcjonowania społecznego. Ponadto w stosunkowo niewielkim stopniu występuje u nich kompensacja uszkodzonych zmysłów przez zmysły nienaruszone w odniesieniu do poznania społecznego. Uzyskane wyniki są częściowo niespójne z dotychczasową wiedzą naukową i poglądami opinii publicznej. Bez wątpienia, tego rodzaju badania wymagają replikacji, także z użyciem innych metod. Np. cenna byłaby weryfikacja deklarowanych kwestionariuszowo danych na temat przekonań społecznych ze wskaźnikami behawioralnymi w rzeczywistych relacjach czy sytuacjach społecznych. Chociaż nie wskazane jako osiągnięcie naukowe, bardzo ważne, nowatorskie i ciekawe są także wyniki badań z zakresu psychologii węchu, w tym ukazujące różnice międzykulturowe we wrażliwości węchowej, polegające na opracowaniu norm dla testu pamięci węchowej, analizujące związki sprawności funkcji węchowych z dobrostanem czy dowodzące możliwości usprawniania funkcji węchowych dzięki treningowi. Wobec powszechnych doniesień na temat zaburzeń funkcji węchowych na skutek infekcji COVID-19, mają one szczególny walor aktualności oraz mogą przyczynić się do opracowania skutecznych metod rehabilitacji.

Osiągnięcie naukowe oraz całokształt dorobku dr Anny Oleszkiewicz nie tylko spełniają wymagania określone w art. 219 ust 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2020 r. poz. 85 z późn. zm.), ale znacznie je przekraczają. Biorąc pod uwagę powyższe, z pełnym przekonaniem popieram wniosek o nadanie dr Anny Oleszkiewicz stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia.

Ehrenwerth